

Honderd procent veiligheid kan niemand bieden. Het gaat om het afwegen van risico's en de kwaliteit van leven van de cliënt. Uiteraard is individuele afweging en evaluatie daarbij belangrijk. Eén alternatief voor alle cliënten bestaat niet. Belangrijk is dat (contact)verzorgenden samen met u (en zo mogelijk met de cliënt) op zoek gaan naar de beste oplossing. Uw inbreng is belangrijk. Wat ligt er besloten in het verleden van uw familielid/naaste? Wat vond hij altijd plezierig om te doen? Wat juist niet? Soms is het een zoektocht waarin verschillende dingen uitgeprobeerd worden om het beste alternatief te vinden.

Evaluatie vrijheidsbeperkende maatregelen

Wanneer er besloten is tot de inzet van een vrijheidsbeperkende maatregel, wordt dit voortdurend kritisch geëvalueerd. Steeds zal er gekeken worden of de maatregel gestopt of vervangen kan worden door een alternatief. Het stopzetten van een vrijheidsbeperkende maatregel verloopt meestal stapsgewijs. Uitproberen, goed observeren wat er gebeurt en rapporteren zijn daarbij belangrijke onderdelen. Eerst een paar minuten en als dat goed gaat langzaam uitbouwen.

Natuurlijk is het in het begin eng om uw verwant 'los' te laten. Ook al zegt uw verstand anders. Als u zich zorgen maakt over de risico's, bespreek dit dan met de (contact)verzorgenden en de behandelaar. Zij kunnen uitleggen waarom zij de maatregel niet meer willen gebruiken, wat de risico's precies zijn en waarom het alternatief beter is. Vraag of u erbij mag zijn als de maatregel de eerste keer niet meer wordt gebruikt. Ook is het goed om af te spreken dat u meteen wordt geïnformeerd als zich iets voordoet. Zo weet u steeds wat er aan de hand is en komt u niet voor onaangename verrassingen te staan. Dit alles kan helpen uw angst te verminderen.

Meer informatie

Alternatieven:

Vilans verzamelde ruim 60 alternatieven voor vrijheidsbeperking in een handzaam boekje. U kunt dit boekje bestellen of gratis downloaden via de website van Vilans: www.vilans.nl/vrijheidsbeperking

Informatiepunt dwang in de zorg: website www.dwangindezorg.nl

Informatie over dwang in de zorg, gezien vanuit cliënten, directbetrokkenen en professionals van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Met vragen uit de praktijk, rechten & plichten van alle betrokkenen en inspiratie voor betere oplossingen dan dwang.

Zorg voor leven in vrijheid

Beleid en visie van Archipel over het voorkomen van vrijheidsbeperkende maatregelen

Zorg voor leven in vrijheid

Beleid en visie van Archipel over het voorkomen van vrijheidsbeperkende maatregelen

Waarom deze brochure

Leven zonder risico's bestaat niet. Dat geldt ook voor mensen die afhankelijk zijn van zorg. Soms zijn die risico's zo groot dat we denken dat het goed is uit voorzorg hun vrijheid te beperken. Omdat ze onrustig zijn of vaak vallen. Soms vragen cliënten ook zelf om een vrijheidsbeperkende maatregel, zoals een bedhek. Maar is dit werkelijk de beste oplossing met de minste risico's? En is de maatregel die twee jaar geleden zo goed leek nu nog steeds nodig?

In deze brochure zetten we de visie van Archipel ten aanzien van vrijheidsbevordering en beperking uiteen en geven we antwoord op de meest voorkomende vragen. Ook laten we zien wat u zelf kunt doen om de vrijheid van uw familielid/naaste te vergroten.

Visie van Archipel

Cliënt in regie is het uitgangspunt voor de zorgverlening binnen Archipel. Vanuit deze gedachte hecht Archipel grote waarde aan de vrijheid van haar cliënten. Vrijheid betekent zelf beslissen, over kleine en grote onderwerpen. Vrijheid betekent dat men kan bewegen zonder belemmeringen. Vrijheid is een kostbaar goed waar we zorgvuldig mee om moeten gaan. Vrijheidsbeperking staat haaks op vrijheid. Vrijheidsbeperking omvat alle - al dan niet bewust genomen - maatregelen die de vrijheid van de cliënt beperken, maar ook het achterwege blijven van maatregelen die de vrijheid van cliënten kunnen bevorderen. Hierbij kunt u denken aan maatregelen zoals bedhekken, band in stoel, stoel met blad, gesloten deuren, individuele afspraken rondom bijvoorbeeld eten of roken.

Het heeft een grote impact voor de cliënt als die vrijheid wordt afgenomen door de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. Voldoende beweging is bovendien gezond en nodig om de spieren en botten sterk te houden. Het werkt positief voor het geheugen, denkvermogen, een gezond slaap/waakritme en een goed humeur. Te weinig bewegen heeft een negatieve invloed op het lichaam. De spierkracht gaat achteruit wanneer mensen niet meer vrij kunnen bewegen en minder spierkracht betekent dat iemand minder stevig op de benen staat en daardoor sneller valt. Zo is de cirkel rond. Uit landelijk onderzoek blijkt dat de inzet van fixerende materialen om vallen te voorkomen om deze reden juist averechts werkt. Het risico op vallen neemt toe en er is

vaker sprake van ernstig letsel, omdat sommige bewoners zich met alle macht proberen te bevrijden. In Nederland zijn er zelfs dodelijke ongevallen te betreuren geweest door het gebruik van bedhekken en onrustbanden. Voldoende redenen dus voor Archipel om zeer terughoudend te zijn met de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen en zich te richten op veilige alternatieven. Dit geldt ook bij eigen verzoeken van cliënt of familie/naasten. Alleen indien er zich een situatie voordoet waarbij er ernstig nadeel kan ontstaan voor de cliënt of diens omgeving, kunnen na zorgvuldige afweging en onder strikte voorwaarden vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet. Vrijheidsbeperkende maatregelen worden nooit zonder toestemming van cliënt of de wettelijke vertegenwoordiger ingezet¹.

De zoektocht naar de beste oplossing

Soms lijken vrijheidsbeperkende maatregelen zo vanzelfsprekend dat we er niet bij stilstaan wat het voor de cliënt betekent. Toch zijn er bijna altijd (betere en menswaardiger) alternatieven te bedenken. Een huiselijke sfeer, een veilige woonomgeving en een zinvolle dagbesteding voorkomen dat cliënten onrustig worden of gaan rondlopen. Ook een extra-laagbed, een valmat, een ballendeken, GPS en een mobiele telefoon zijn voorbeelden van mogelijke alternatieven. De zoektocht naar het beste alternatief verloopt voor iedere cliënt anders en het vergt veel creativiteit om tot de beste oplossing te komen.

Meestal wordt deze zoektocht uitgevoerd door samenwerking van diverse disciplines (multidisciplinair team): zorgmedewerkers, specialist ouderengeneeskunde, psycholoog, ergotherapeut, fysiotherapeut en/of medewerker dagbesteding/welzijn. Als er zich een probleem voordoet, zoals vallen of probleemgedrag, buigen zij zich over de vraag wat hiervan de oorzaak is. Waarom valt bijvoorbeeld iemand? Waardoor is iemand onrustig? Is dat op een bepaald tijdstip? Door een specifieke aanleiding? Daarnaast wordt gekeken naar het gevaar voor de gezondheid van de cliënt of anderen. Wat is het risico? En, hoe groot is dit risico?

Bij iedere oplossing die het multidisciplinair team bedenkt, worden de volgende vragen gesteld:

- Dient de maatregel het doel?
- Is het de minst ingrijpende maatregel?
- Wordt de maatregel niet langer ingezet dan nodig is?
- Wordt de maatregel ingezet in het belang van de cliënt?

¹ Acute noodsituaties uitgezonderd